דשמעה קליה ביממא. ובלילה מסמיעין קולס למרחוק יומר מכיוס ולא נקט בלילה משום דמסתמיכו ביוס: **כי לא בדק אימר מאתמול הואי.** ופ"ת והא ביצה דבר שיש לו מתירין (ע) מ"ל ספקא לחומרא וי"ל דשמעי מינה כל ספקא מהרעה שביה ביוס יותר מבלילה: **לומר** לך שיעורו של זה לא בשיעורו של זה. פירש רש"י דמי לא כתב שמוד שהיית אומר דיו לבא מן הדין להיות כנדון ודוקא בכוכתבת[א] ופ"ת מנלן דשיעור חמץ בכוכתבת אימת כביצה או כשיעור אחר כו' ופ"ה דהלכתא גמירי לה דסוי כוותבת ולא נהירא דמ"ב קרא למה לי ע"ב נהלה פירוש [ב] (אחר) הוסיל וידענא דשיעורו של זה לא כשיעורו של זה סוקים לה דשיעור כוותבת אימת כביצה:

דאמר רבי זירא פתח הכתוב בשאור ובסיים בחמץ וכו' ובית הלל סברי יליפינן ביעור מאכילה. ואס תאמר למה ליה לריכותא דלעיל הא ידענא שפיר [דחמץ] בכזית מהכא וי"ל שלא תטעה לומר הוסיל והלקן הכתוב בשני לאיון ולא ילמה לך [ג] (שאור) ולא ילמה לך [ד] (חמץ) ולא אין שיעורן שוה דזה בכוכתבת וזה בכזית קמ"ל הלריכותא ופ"ת הוסיל ואית להו הלריכותא למה להו דר' זילא י"ל לא הייתי מסיס כלל אלא בחמץ דכתיב ביה כרת: נעבר

לעניו ביעור בית שמאי סברי לא יליפינן ביעור מאכילה ובית הלל סברי יליפינן ביעור מאכילה אתמר נמי א"ר יוסי בר חנינא מחלוקת לעניו ביעור אבל לעניו אכילה דברי הכל זה וזה בכזית תניא נמי הכי [1]ולא יראה לך [ג](שאור) ולא יראה לך [ד](חמץ) זהו מחלוקת שבין בית שמאי וב"ה שב"ש אומרים שאור בכזית וחמץ בככותבת וב"ה אומרים זה וזה בכזית: השוחט חיה ועוף ביו"ט וכו': השוחט דיעבד אין לכתחלה לא אימא סיפא וב"ה אומרים לא ישחוט מכלל דת"ק סבר ישחוט הא לא קשיא לא ישחוט ויכסה קאמר אימא סיפא ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה מכלל דרישא לאו דיעבד הוא אמר רבה הכי קאמר השוחט שבא לימלך ביצד אומר לו ב"ש אומרים אומר לו שחוט חפור וכסה ובית הלל אומרים לא ישחוט אא"כ היה לו עפר מוכן מבעוד יום רב יוסף אמר ה"ק השוחט שבא להמלך ביצד אומר לו ב"ש אומרים אומר לו לך חפור שחוט וכסה וב"ה אומרים לא ישחוט אא"כ היה לו עפר מוכן מבעוד יום א"ל אביי לרב יוסף לימא מר ורבה בדרבי זירא אמר רב קא מפלגיתו דא"ר זירא [ה]השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה שנאמר [2]ושפך את דמו וכסהו בעפר עפר לא נאמר אלא בעפר מלמד שהשוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה דמר אית ליה דרבי זירא ורבה לית ליה דרבי זירא א"ל בין לדידי בין לרבה אית לן דרבי זירא והכא בהא קא מפלגינן רבה סבר אי איכא עפר למטה אין אי לא לא חיישינן דלמא ממליך ולא שחיט ולדידי [ו](אדרבה) הא עדיפא דאי לא שרית ליה אתי לאמנועי משמחת יום טוב: ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה: אמר רבי זריקא אמר רב יהודה [ז]והוא שיש לו דקר נעוץ מבעוד יום והא קא עביד כתישה אמר רב חייא בר אשי אמר רב בעפר

יעשה סס ישמוט סס נלו טוחיל ואין לו עפר תיסוס ג"ם מוסיים כו': **רב יוסף אמר כו'**. ולקמיה מפרש נמי קמפלגי רבה ורב יוסף בליבא ד"ב"ם: **בעפר**. משמע שהוא נגלל וטמון בעפר קודם לכסוי: **ובסתו עפר**. הוי משמע דלא קפיד אלא לכסוי: **אין לן דר' זירא**. ובעינן עפר למטה וכסי קאמר רבה סס יכולין לומר לו שחוט מיד אע"ג שאין לו כאן עפר למטה שריין ליה אבל סס אנו לריכין לומר לו תפור תחלה לא נתיר לו: **דלמא**. לאחר תפירה ממליך ולא שחיט נמלא שחופר בתוכס: **הא עדיפא**. דלא תגזור הכי: **והא קא עביד כתישה**. לרב יהודה פריך דאמר והוא שיש לו דקר נעוץ אלמא דטעמא דמתניתין לאו משום דאתי לידי תעשה הוא ועומד הוא והא קא עביד כתישה שעליין רגניס מדוקיס סס ואינן רואין לכסוי אלא דאתי לידי תעשה הוא[ו] ומלאכה היא: **והא דשמעה קליה ביממא**. שהקול אינו נשמע ביום כבלילה: **עובדא**. דבדק מעי"ט ולא מלא והכשיס ומלא ולא היה מרגגול זכר עד שהיה בתיס וסמך רב מרי על המרגגול והמיר אם הבילה: **מברא**. גשר: **מילתא**. חבל קשור בראשי שתי יתדות אתת מקועה בשפת הנהר מזה ואתת מקועה בשפת הנהר מזה ועץ קלר מוטל לרוחב הנהר ועוברין בו בדוחק על ידי שמוחזין בחבל ועוברין: **נמאי חוקימתא**. לדבי יוסי ב"ל שמוט: **אימא מאתמול הואי**. דכיון דרובא ביממא ילדן אי לא בדק תליגן ביממא: **דבי יוחנן לא שביחא**. דבשפיגא מאריעא לילד בלילה שביא טפי מיבתה רובא: **תומא שחיקא**. שומין שחוקין: **לגלויא**. הנתא שותה ממנו אס מולאו מגולה ומטיל בו אלס: **אס כן**. דאד שיעורא לתרוייהו: **שיעורו של זה כו'**. להכי לא יליף שמוד מאתן משום דאתן בכוכתבת [ה] דלא תיאא דיו לבא מן הדין להיות כנדון ושמוד נמי בכוכתבת להכי כתביה בהדיא לבעורי בשיעורא זוטא ושיעורא רבא. ולהכי נקט כותבת דבהכי הוי יתובי דעתא דמפרש טעמא ביומא (דף עט.) אי נמי שיעורין הלכה למשה מסיני [ו]: **ליה דבי דרבי זירא**. בתמיה והא קרא בהדיא כתיב: **פתח הכתוב בשאור**. שמוד לא יתיא בבתיכה (שמות יג): **וסיים בחמץ**. כי כל תוכל [מתמלא] והוה ליה למכתב כי כל תוכל שמוד כו' להא מתיא עונשו עם מזהרתו: **זהו שמוד וכו'**. כזה כן זה: **לעניו אכילה כולי עלמא לא פליגי**. לתפילו ב"ם מודו דחמץ חייב בכזית כשאור בתכילתו וכדר' זירא אבל לביעור לב"ם לא הסוו מדתילטריך קרא למכתביהו לתרוייהו לא ילתה לך חמץ ולא ילתה לך שמוד לא ילפינן למימר כי היכי דבתכילה הסוה תכתוב תכילת חמץ לביעור שמוד תף לביעורו הסוה למכתביהו לא דמדתילטריך למכתביהו יש תלוק בשיעורן: **מנין נמי בכי**. דבביעור הוא לפליגי ולא בתכילה: **השוחט דיעבד**. לתי שחט מעט מאבל לכתחילה לא ברו ליה בית שמאי לשחוט תף ברו ליה בית שמאי לשחוט לכתחילה אלא בעפר. **עפר לא נאמר אלא בעפר**. עפר משמע לא בעי עפר תף בכיסוי, בעפר משמע כולי עלמא בעפר תימוס הוא תף בכיסוי (יומא עט:): **ובית הלל צריכי**. דתד משבריה לא יליף (פסחים ה:). **אבל אשור שאין ראוי לאכילה**. לא בעי לכיסוי (שם כג.). **צריך שיתן עפר למטה**. עפר (תולין פג:) דשם שקרקע קשה לא מיקרי עפר (שם לא.). **עפר לא נאמר אלא בעפר**. עפר משמע לא בעי עפר תף בכיסוי, בעפר משמע כולי עלמא בעפר תימוס הוא תף בכיסוי (יומא עט:): **ובית הלל צריכי**. דתד משבריה לא יליף (פסחים ה:). **אבל אשור שאין ראוי לאכילה**. לא בעי לכיסוי (שם כג.). **צריך שיתן עפר למטה**. עפר (תולין פג:) דשם שקרקע קשה לא מיקרי עפר (שם לא.).

במכתש. ואמר רב בעפר תיחוה, כלומר עפר מת שאינו מכתש. והא עביד גומא, כלומר משיתלוש הדקר נעשית גומא. ופרקינן מתני' כר' אבא דאמר בחגיגה פרק ראשון החופר גומא ואין צריך אלא לעפרה פטור עליה.

עין משפט נר מצוה

ג א ב טוש"ע ס"ח סי' מקיג סעיף ו:
נא ג מיי' פי"ח מהל' רוצח הלכה ח טור י"ד סי' קיו [רב אלפס ע"ז פ"ג דף שמ. וכמ"ש שם סי' יג]:
נב ד מיי' פי"ד מהל' שחיטה הלכה יד סמג עשין סד טוש"ע י"ד סי' כח סעיף ה:
נג ה מיי' פי"ב מהלכות י"ט הלכה יח סמג לאוין עה טוש"ע ס"ח סי' תלח סעיף יד:

רבינו חננאל

עבד רב מרי עובדא עד שיתין בתי, ואי איכא נהרא לא עברא כו'. א"ר יוסי בן שאול אמר רב האי תומא שחיקא סכנתא לגלויא. **בית שמאי אומרים שאור בכזית וחמץ בככותבת ובית הילל אומרים זה וזה בכזית.** תוספתא איזהו שאור המחמיץ אחרים, ואיזה חמץ שנתחמץ מאחרים. מאימתי קרוי שאור משיפסל מלאכול הכלב. **מתני'** השוחט חיה או עוף ביו"ט כר'. ואקשינן וכי בית שמאי ישחוט לכתחילה קאמרי, דקתני בית הילל אומרים לא ישחוט. ופרקינן הא דקתני לא ישחוט לא יכסה הוא. וכך היא הצעה של משנה, אמרו בית שמאי אם שחט דאיעבד, יכסה לכתחילה. ואמרי בית הילל לא יכסה. ודחינן להאי פירוקא, מדקתני סיפא ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה, מכלל דרישא לכתחילה הוא. ופריק רבה פירוק אחר, דהאי דקאמר השוחט, כלומר הרוצה לשחוט שבא לימלך כיצד אומרים לו, בית שמאי אומרים, אומרים לו שחוט מקודם ואח"כ חפור וכסה. ובית הילל אומרים לא ישחוט כו'. **ואסיקנא** דכ"ע אית להו דר' זירא דאמר בשחיטת חולין, השוחט צריך שיתן עפר למטה וישחוט עליו ואח"כ יכסהו בעפר מלמעלה, ובהא פליגי, רבה סבר אי איכא עפר מוכן מאתמול למטה ישחוט, ואם לאו לא יחפור ויתן עפר למטה כדי שישחוט עליו, חיישינן דלמא ממליך ולא שחיט ואתי למיעבר. ורב יוסף אמר הא עדיפא, דאי לא שרית ליה למיחפר, זמנין דלית ליה עפר מוכן ואתי לאימנועי משמחת יו"ט. וקיימא לן כבית הילל דאמרי לא ישחוט אא"כ היה לו עפר מוכן וכ[ד]רבה. **ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה.** פירוש דקר כמין יתד וכמין נגר. **ואוקמה** רב יהודה והוא שיש לו דקר נעוץ מאתמול. [פירוש, הואיל ונעץ דקר מבעוד יום, הוה ליה מוכן]. **ואקשינן** והא עביד כתישה, כלומר כשסומך על הדקר מכתש את העפר, כדכתיב אם תכתוש את האויל

הגהות הב"ח

(ע) תוס' ד"ה כי לא וכו' ממתיני הוא אס כן:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה שיעורו של זה כו' דלא תיאא דיו. וכעין זה כ' רש"י בב"מ דף לב ע"ש ד"ה לומר לך:

מוסף רש"י

שיעורו של זה לא כשיעורו של זה. על כרחך לחמץ נפיש מכזית ולהכי כתב שמוד, דמי לא כתביה וגמר ממנו סוה למיעט דיו לבא מן הדין להיות כנדון ולא מיבעיי עליה לגלא בשיעורא רבא, להכי כתביה רחמנא לחיובים מלזים, לתילו בפסח מכזית ניכא למימר, דלא בעי כזית אלא כדי אכילת פרס כדאמרינן בפרק כל שעה (יומא עט:). **ובית הלל צריכי**. דתד משבריה לא יליף (פסחים ה:). **אבל אשור שאין ראוי לאכילה**. לא בעי לכיסוי (שם כג.). **צריך שיתן עפר למטה**. עפר (תולין פג:) דשם שקרקע קשה לא מיקרי עפר (שם לא.). **עפר לא נאמר אלא בעפר**. עפר משמע לא בעי עפר תף בכיסוי, בעפר משמע כולי עלמא בעפר תימוס הוא תף בכיסוי (יומא עט:): **ובית הלל צריכי**. דתד משבריה לא יליף (פסחים ה:). **אבל אשור שאין ראוי לאכילה**. לא בעי לכיסוי (שם כג.). **צריך שיתן עפר למטה**. עפר (תולין פג:) דשם שקרקע קשה לא מיקרי עפר (שם לא.).

תורה אור השלם

1. מַצּוֹת יֵאָכֵל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל גְּבֻלֶךָ:
שמות יג ז
2. וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יָצוּד צַיִד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר:
ויקרא יז יג

מוסף תוספות

א. דכתיב [ויקרא כג, כט] והנפש אשר לא תעונה דבעינן כותבת הגסה דבהכי מייתבא דעתי' דאינשי. מב"ם.